

СИСТЕМА ПОЧАТКОВОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ СУЧАСНОЇ ВІННИЧЧИНИ: ДИНАМІКА РОЗВИТКУ В ПЕРІОД НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Після здобуття незалежності в Україні одним із визначальних факторів прогресу суспільства стає національна культура. Саме розвиток культури може сприяти поступовому входженню нашої держави в загальноєвропейську спільноту, забезпечити демократизацію суспільства і всебічний розвиток особистості. Отже і розвиток освіти набуває виняткового значення в державній політиці України.

Сучасна мережа мистецьких навчальних закладів Міністерства культури і туризму України включає початкові спеціалізовані мистецькі навчальні заклади – позашкільна освіта (музичні, художні, хореографічні, театральні школи, школи мистецтв); спеціалізовані школи-інтернати; вищі навчальні заклади I – IV рівнів акредитації; студії з підготовки професійних кадрів для національних творчих колективів України; аспірантуру та докторантуру.

Початкові спеціалізовані мистецькі навчальні заклади (школи естетичного виховання) – складова позашкільної освіти. До них відносяться музичні, художні, хореографічні, театральні школи та школи мистецтв. Всі вони були започатковані від розгалуженої системи музичних і художніх шкіл. Надання початкової музичної або художньої освіти було головним завданням цих закладів. В роки незалежності, внаслідок реформування системи освіти нашої держави, початкова мистецька освіта набула два основні спрямування навчального процесу – загальне художньо-естетичне виховання та початкова мистецька освіта, як фундамент до майбутнього професійного навчання та діяльності з певного виду мистецтва [1]. В спеціалізованих мистецьких навчальних закладах навчаються близько 40 % всіх дітей, охоплених мистецькою творчістю в позашкільних установах.

Метою статті є визначення динаміки функціонування системи початкової мистецької освіти на Вінниччині за період незалежності України, шляхом аналізу статистичних даних, вияву тенденцій і причин змін, що відбулися впродовж досліджуваного періоду.

Сьогодні на Вінниччині функціонує 54 школи естетичного виховання, з них 49 – музичних, 4 – школи мистецтв (2 з них у м. Вінниці), 1 – художня (м. Вінниця). 21 школа знаходиться в сільській місцевості. У школах навчається 10188 учнів.

За статистичними даними, кількість музичних шкіл в районах області протягом 2000-2009 років збільшилась на 4 одиниці. В 2010 році на базі 2-х музичних шкіл шляхом реорганізації утворились 2 школи мистецтв. В 2012 році як самостійний мистецький заклад припинила своє існування Могилів-Подільська художня школа, приєднавшись до школи мистецтв.

Загальна кількість учнів шкіл естетичного виховання Вінницької області за останні 12 років збільшилась на 2662 учні. Найбільше шкіл естетичного виховання в Вінницькому, Тульчинському та Ямпільському районах (по 4 в кожному). У всіх інших районах і містах області функціонують 1 – 2 школи. За статистичними даними Управління культури і туризму Вінницької обласної державної адміністрації найбільша кількість дітей навчається на фортепіанних відділах (3136 осіб), далі - відділи народних інструментів (2002 осіб), відділи хореографії (1504 особи), художні (1158), вокально-хорові (807), відділи духових інструментів (633), струнно-смічкові (623) і театральний та фольклорні відділи (71) [6].

Велика увага приділяється колективній творчій діяльності учнів. Так в школах естетичного виховання області працює понад 200 дитячих колективів, серед яких хори, оркестри, ансамблі великих і малих форм [6]. Практично всі школи приймають участь в традиційних обласних конкурсах і фестивалях, таких як «Подільська весна», «Арт-олімп», «Струни вічності», «Великодня писанка», виконавців на народних інструментах ім. О. Петрова, фольклору ім. Г. Танцюри та ін. В 2012 році понад 500 юних вінничан стали

лауреатами 36 міжнародних та 55 всеукраїнських різножанрових конкурсів. Найкращі результати показали учні шкіл естетичного виховання м. Вінниці, Гнівані Тиврівського, Самгородка Козятинського, Соболівки Теплицького районів.

Цікавий новий проект було започатковано в м. Вінниці на початку 2009-2010 навчального року. Це створення зведених колективів музичних шкіл (міських дитячих хорів, симфонічних або камерних оркестрів, оркестрів народних інструментів). Така практика вже давно існує в багатьох містах Європи. Визначальним є те, що така форма не вимагає додаткових фінансових витрат і водночас дає можливість створювати потужні мистецькі колективи, які можуть гідно презентувати місто в мистецькому середовищі світу. Додамо, що дітям надзвичайно подобається брати участь в концертах і відчувати себе важливою частиною великого концертного колективу.

У місті Вінниці діє 5 початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів: 2 музичні школи, 2 школи мистецтв, художня школа. Початкову спеціалізовану мистецьку освіту в цих закладах здобуває близько 3 тис. дітей. Останнім часом зростає кількість бажаючих опанувати різні види мистецтва серед дорослого населення. Таким чином у Вінниці почали працювати «Мистецькі студії для дорослих». Відтепер в музичній школі №1, дитячій художній школі та школі мистецтв «Вишенька» дорослі вінничани мають змогу відвідувати різноманітні курси: живопису, комп'ютерного дизайну, танців, співу, гри на музичних інструментах та ін. Отже, позашкільні мистецькі навчальні заклади, орієнтуючись на сучасні реальні потреби освітнього ринку, стають центрами духовного збагачення, осередками спілкування дітей і дорослих у сфері культури [3].

Продовжили і розширили свою діяльність за останні 20 років обидві музичні школи Вінниці. За підтримки Вінницької обласної державної адміністрації та Вінницької обласної ради 19-21 жовтня 2012 року в музичній школі №1 м. Вінниці було започатковано і проведено I Міжнародний конкурс юних виконавців «Подільський водограй». Одним з організаторів конкурсу є

Генеральне консульство Республіки Польща у м. Вінниця. Учасники конкурсу – учні початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів (шкіл естетичного виховання) України та зарубіжних країн.

Вінницька дитяча художня школа (заснована ще у 1960 р.) за роки незалежності розширила кількість викладацького й учнівського складу. Незабаром планується відкриття філій художньої школи в різних районах міста – Тяжлів, мікрорайон Поділля, с. Пирогово. Очікується, що філії працюватимуть на засадах самоокупності. В найближчих планах художньої школи відкриття дорослої мистецької студії, де навчатимуть графічному та комп'ютерному дизайну, дизайну інтер'єру та ландшафту, художній фотографії, різновидам вишивки, художньому текстилю, моделюванню одягу та іншим видам художнього і декоративно-прикладного мистецтва.

Важливою ознакою першого десятиліття незалежності стало утворення нових комплексних освітніх закладів – шкіл мистецтв. На Вінниччині це, зокрема, Вінницька дитяча школа мистецтв (1991) і Школа мистецтв «Вишенька» (2002).

У Вінницькій дитячій школі мистецтв працюють такі відділення: музичне (фортепіанний, струнно-смичковий відділи, відділ народних інструментів, відділ духових та ударних інструментів, відділ теоретичних дисциплін, хорового та сольного співу); хореографічне; образотворчого мистецтва; підготовче. В 2007 році на відділі образотворчого мистецтва розпочато навчання дітей керамічному мистецтву та відкрито перший в області клас кольорової комп'ютерної графіки.

У школі мистецтв «Вишенька» працює 3 відділення: музичне (фортепіанний, народний, струнно-смичковий, теоретичний відділи, відділ хорового та сольного співу, відділ духових та ударних інструментів, відкрито клас композиції), хореографічне (класичний, народно-сценічний, спортивно-бальний, сучасний танці) та відділення образотворчого мистецтва (живопис, малюнок, композиція, планується відкриття класів кераміки, бісероплетіння, художньої вишивки, комп'ютерної графіки). На засадах самоокупності

працюють групи загально-естетичного виховання, художня та хореографічна студії, театральний відділ, групи вивчення англійської мови. В школі мистецтв «Вишенька» діє ряд творчих колективів: хори молодших та старших класів, ансамблі скрипалів, гітаристів, народних інструментів, вокальний ансамбль та ансамбль сучасного танцю, викладацькі вокальний та естрадний ансамблі, зразковий ансамбль народного танцю «Джерельце». Планується створення симфонічного та духового оркестрів, відкриття класу звукорежисури та балетної студії.

Таким чином, за період незалежності мережа початкової мистецької освіти на Вінниччині зберегла в цілому свою структуру. Важливою ознакою періоду стало створення комплексних закладів універсального типу (шкіл мистецтв), відкриття нових напрямів навчання суголосно до потреб і вимог часу.

Література:

1. Історія української культури / За ред. О. Ю. Павлової. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 340 с.
2. Купецька І. Дорослих учитимуть співати, танцювати й малювати / Ірина Купецька // Місто. – 2013. – 30 січня.
3. Макарова О. У храмі мистецтв святкують ювілей / Оксана Макарова // Вінницька газета. - 2011. – 15 квітня.
4. Мистецька освіта в Україні: розвиток творчого потенціалу в ХХІ столітті : Аналітична доповідь українською, російською, англійською мовами / за наук. ред. Л. М. Масол. – К. : Аура Букс, 2012. – 240 с.
5. Троян В. Краса іде, добро несе / Валентина Троян // Вінницький край. – 2010. - №4. – С.126-129.
6. Школи естетичного виховання Вінницької області (статистичні дані за 2010 рік). – Вінниця. – 2010.

